

Arne Jon Isachsen
3. november 2003

NÅR ENERGIEN ER FOR BILLIG

For ikke så lenge siden deltok jeg på et seminar på Brookings Institution i Washington DC der USAs energiminister Spencer Abraham innledet. Statsråden imponerte med sine gode kunnskaper og reflekterte vurderinger. Men på ett punkt var det ikke lett å få til noen bevegelse; tanken om å heve avgiften på bensin ble kontant avvist.

USA importerer daglig 12 millioner tønner olje, eller 54% av sitt forbruk. En femtepart av USAs elektrisitet er basert på atomkraft. Veldig mye mer på kull. Og her har Amerika store forekomster, nok for flere hundre års forbruk, spredt utover det ganske land. Naturgass har USA også mye av. Men snart må innenlandsk produksjon suppleres med import.

USAs avhengighet av importert energi vil øke. Politikken går ut på å diversifisere – både *hva slags energi man bruker, og hvor fra energien kommer.*

I Europa er bensinprisen fort vekk dobbelt eller tre ganger så høy som i Amerika. Hver gang prisen på bensin går betydelig over 1,50 dollar per gallon, kommer energiministeren i avisen – og det på en for ham lite gunstig måte. Med kurs 7,14 kroner mot dollar, og med kunnskap om at en gallon er 3,785 liter, betyr dette en pris på bensin i underkant av 3 kroner literen.

Men å heve bensinavgiften kommer altså ikke på tale – selv om altså prisen til forbruker er så lav, og selv om statskassen godt kunne trengte de økte inntekter en høyere avgift ville gi. Det er snakk om en milliard dollar mer til staten for hver cent i økt avgift på bensin.

Hvorfor er det så vanskelig å heve avgiften på bensin i USA, undrer jeg. En amerikaner peker på at folk i dette store landet har et spesielt kjærlighetsforhold til bilen. En annen at amerikanere tror de har en gud-gitt rett til å kjøre store biler og ha billig bensin. Vi hadde nok lettere fått aksept for høyere pris på bensin om myndighetene, fra midten av 1970-årene, år om annet hadde økt avgiften med en cent eller to, mener en tredje

Energiforbruket per innbygger er om lag det dobbelte i USA sammenlignet med Frankrike, Tyskland og England. Og prisen – under den halve. Den billige energien fører til dårlig isolasjon. Du skulle bare sett de store husene som nå settes opp her i utkanten av DC - ser ut som om de er laget av kryssfiner og huntonittplater. Behov for energi til oppvarming for å motstå kulda om vinteren. Og energi for aircondition må til for å komme unna varmen om sommeren.

Hva gjelder det store bensinforbruket er det ikke så mye de lange strekningene mellom byene i USA som er forklaringen; det er snarere biltrafikken i og rundt byene. Sier Pietro S. Nivola, forsker ved Brookings Institution. Uten gode tilbud på trikk og buss, blir det bilen man faller tilbake på. I San Diego brukte hver innbygger i løpet av året 1992 offentlig transportmiddel i gjennomsnitt 17 ganger og i Philadelphia 78 ganger. Tilsvarende tall for London var 290 og for Paris, med sin glimrende Metro, 330 ganger.

Å skulle innføre høyere avgift på bensin, er en sikker taper i budsjettprosessen. Republikanerne er prinsipielt imot økte skatter. Liberale demokrater er imot høyere bensinavgift, fordi de vil ramme de fattige relativt hardere enn de rike – i og med at alle kjører mye bil. Et forslag om å øke avgiften på bensin og å senke skatten på arbeidsinntekt – særlig for lavtlønnede, synes ikke å være aktuell politikk.

De pengene myndighetene tar inn på bensinavgift settes inn på Highway Trust Fund. Pengene skal gå til vedlikehold og bygging av veier, bortsett fra en liten prosent som kan brukes på offentlig transport. Hva betyr det? Jo, at om du øker avgiften, blir det mer penger å bygge veier for. Bedre veier virker som en magnet på biltrafikken.

En måte å få bilbruken ned på, sier Mr. Nivola, er å bygge ut det offentlig transporttilbudet rundt og i byene. Se til at det blir billig og raskt å bruke kollektive transportmidler, samtidig som biltrafikken korker seg enda mer. Da vil folk tvinges ut av bilen og inn på T-banen. Ikke akkurat noen vinner i den politiske debatten.

I Washington Post 27. mars 1992 sier den franske utenriksministeren: ”Det er vanskelig å ta på alvor at et land har alvorlige problemer om det kan løses ved en avgift på 50 cent per gallon bensin.” Dette poenget har ikke tapt seg med tiden.